

Når virkeligheden taber? Konspirationsteoriernes verden

Svendborg Folkeuniversitet/ Rikke Alberg Peters, UCL Erhvervsakademi og
professionshøjskole 23.4.26

Konspirationsteoriernes verden

Hvad er konspirationsteorier og alternative forklaringer?

Konspirationsteoriens fællestræk

Konspirationsteori-typer

Case: The Great Reset, coronamodstand og *Illuminati*

Pause

Konspirationsteorier i skole og undervisning

Analysemodel til konspirationsteorier – prøv selv!

THIS IS A HEALTH EXPERT

THIS IS A DEMOCRAT

THIS IS A WOMAN

THIS IS THE TRUTH

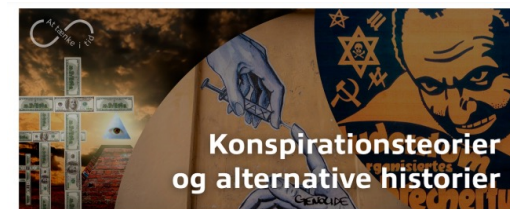

THIS IS A CONSPIRACY THEORY

THIS IS A COINCIDENCE

Bob '22 © THE DEMOCRACY FUND

Konspirationsteorier og alternative historier

Konspirationsteorier og alternative historier introducerer eleverne til, hvordan de kan analysere konspirationsteorier i historie, og skaber læringsbaner, så eleverne lærer at bruge centrale faglige begreber og tænkemåder kompetent.

Bogen indeholder tre historiske emner:

1. *Anti-vax-bevægelsen fra 1700-tallet og frem*, hvor eleverne introduceres til de basale greb inden for arbejdet med konspirationsteorier og andre ikke gængse forklaringer på fortidige begivenheder
2. *Illuminati og New World Order*, der udvider elevernes værktøjskasse i forhold til alternative forklaringer
3. *Antisemitisme og jødekonspirationer – fra middelalderen til i dag*, der klæder eleverne på til at arbejde selvstændigt med konspirationsteorier og sætter dem i stand til at reflektere over deres metodiske valg i større skriftlige opgaver.

Bogen er en del af grundbogserien *At tænke i tid*.

KONSPIRATIONSTEORI

En *konspiration* er en hemmelig aftale mellem flere parter om at begå noget ulovligt eller umoralsk

Kartel, mafia, spionage, kriminel sammensværgelse, kup
...

En *konspirationsteori* er antagelsen om:

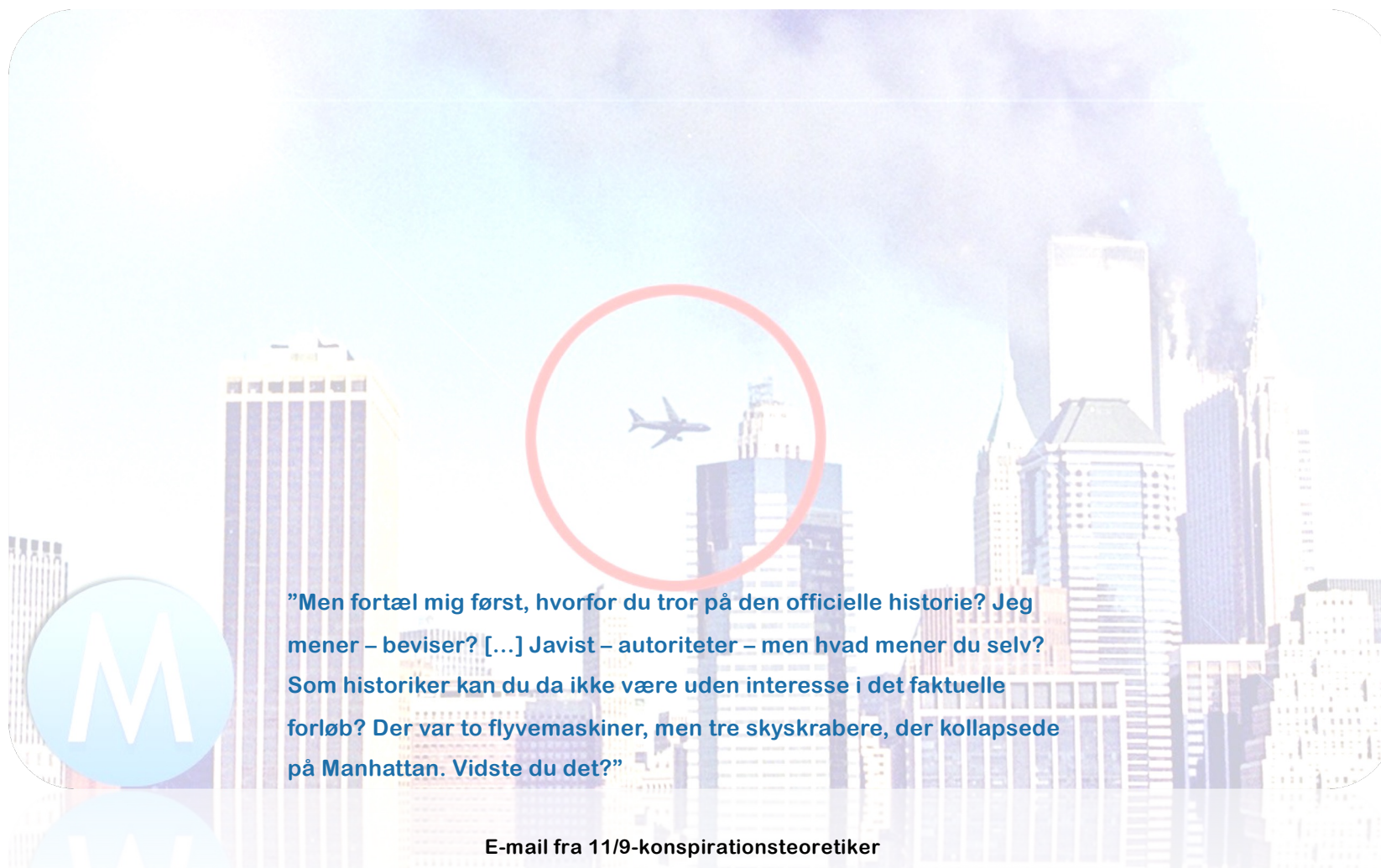
at der bag en bestemt hændelse kan findes en skjult plan eller årsag, som ikke er umiddelbart tilgængelig for alle. Årsagen holdes bevidst skjult af en eller flere personer eller instanser, og det antages, at hændelsen indgår i en større plan med en ondsindet hensigt, der vil få alvorlige konsekvenser for mange mennesker.

Brockhoff, Peters & Thorup: Den skjulte sandhed. Konspirationsteorier, magt og konflikt, Klim 2018.

HVORFRA VED DU
DET, DU VED?

Konspirationsteorier og alternative forklaringer

”Men fortæl mig først, hvorfor du tror på den officielle historie? Jeg mener – beviser? [...] Javist – autoriteter – men hvad mener du selv? Som historiker kan du da ikke være uden interesse i det faktuelle forløb? Der var to flyvemaskiner, men tre skyskrabere, der kollapsede på Manhattan. Vidste du det?”

E-mail fra 11/9-konspirationsteoretiker

The term "conspiracy theorist" is nothing more than a derogatory title used to dismiss a critical thinker.

Konspirationsteorier

1. Intet sker tilfældigt. Intet er som det på overfladen ser ud. Alting hænger sammen
2. Afviser den officielle forklaring
3. Leder efter de skyldige
4. Monologisk trossystem, *bias*
5. Ophober bekræftelser på teorien
6. Aktører frem for strukturer, monokausale frem for multikausale årsagsforklaringer
 - Trækker tråde mellem skjulte forbindelser
 - alle modbeviser oversættes til yderligere beviser
 - *Forceret* mønstergenkendelse

Mange typer og subgenrer ...

- **NWO - Store magtfulde organisationer** vil indføre En Ny Verdensorden (WHO, Bill Gates Foundation, Big Pharma, ZOG, **WEF**, Illuminati etc.)
- **Magthaverne/mediernes/myndighederne** hemmeligholder sandheden om hvad der i virkeligheden er sket og hvad de laver – af forskellige grunde (9/11, JFK, Månelandingen, Covid)
- **‘Sandheden’ om naturvidenskab og medicin** (Chemtrails, Jorden er Flad, klimaforandringer er fup, anti-vaccination, medicinske behandlinger)
- **‘Sandheden’ om historiske begivenheder** (9/11, Besættelsen 9. april 1940 var aftalt spil, Fjenden dolkede den tyske hær i ryggen)
- **Kultiske** (UFO’er, Aliens, børnearbejdende satanister, øgler etc.)
- **”Sandheden om mordet på..”** eller kendt person er ikke død, men lever (Elvis, Hitler, Prinsesse Diana, Michael Jackson etc.)

Modstanderen **er** skyldig:

”Det faktum, at der endnu ikke har fundet nogen sabotage sted, er en foruroligende og bekræftende indikation på, at japanerne omhyggeligt har forberedt deres undergravning, således at når den kommer, da vil den være massiv”.

(den amerikanske general DeWitt, 1942, citeret efter M. Thorup: Fjendskab s. 12)

Fravær af beviser tæller **ikke** som argument:

”Absence of evidence is not evidence of absence”.

(B.L. Keeley: God as the Ultimate Conspiracy Theory, 2007, s. 145.)

Radikaliserer idéen om, at man *ikke kan stole på vidensautoriteterne*

samtidig med at autoritetsstempler (ingeniør, phd, 'førende forskere') bruges og at udtalelser fra ledere tages meget alvorligt som beviser parasiterer på videnskaben (sandhed) og juraen (forbrydelse, skyld, kriminalgåden)

- 'sandheden er ilde hørt'
- 'sandheden er derude'
- og at sandheden vil sætte os fri

Hvordan opstår en konspirationsteori
– *den perfekte storm?*

The Great Reset

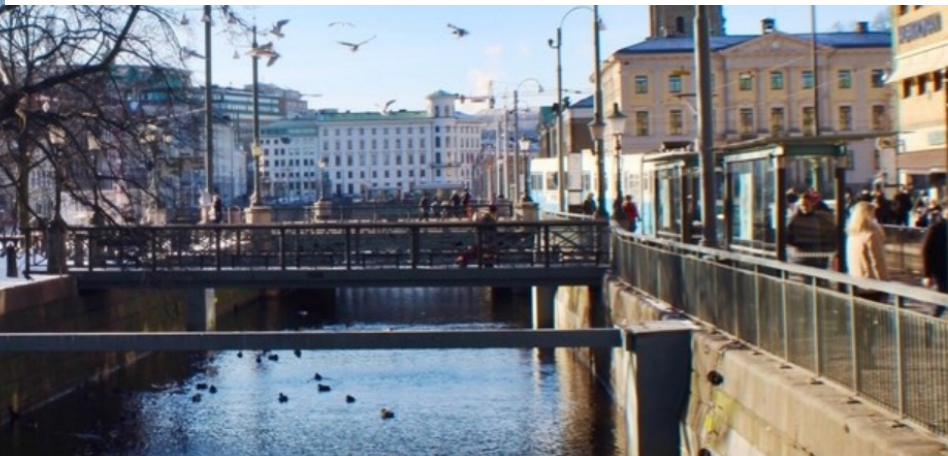
- World Economic Forum (WEF), grundlagt (1971) og ledet af Klaus Schwab
- Fremsatte planen 'The Great Reset' i 2020 med henblik på at løse tre kriser: kapitalismen (ulighed, forskel i indkomst), COVID-19 (og fremtidige pandemier), og klimakrisen

Original artikel af Ida Auken fra 2016: Welcome to the year 2030

Welcome to 2030. I own nothing, have no privacy, and life has never been better

"Now I can hardly believe that we accepted congestion and traffic jams."

Image: REUTERS/Nicky Lo

Written by

Ida Auken

Member of Parliament, Parliament of Denmark
(Folketinget)

Welcome to the year 2030. Welcome to my city - or should I say, "our city". I don't own anything. I don't own a car. I don't own a house. I don't own any appliances or any clothes.

Great Reset Konspirationsteori

- Eliten vil afskaffe privat ejendom, begrænse bevægelses- og ytringsfriheden
- Eliten vil afskaffe nationalstater og nationalt samt lokalt selvstyre/demokrati
- Eliten vil ændre menneskekroppen og skabe en sammensmeltning med maskiner
- Eliten er grundlæggende perverteret og ond

COVID-19 og the Great Reset i Danmark

- Nedlukningen (Marts 2020), Epidemiloven (Marts 2020, revideret 2021), Minksagen (November 2020)

- Demonstrationer: Men-in-Black (slutn. 2020-2021)
- Frihedsbevægelser: JFK21 (g. 2016) – Velstandspartiet Jordan Frihed Kundskab, Frihedslisten, Frihedsbevægelsens fællesråd (nedlagt 1.2.25), Men in Black, World Freedom Alliance

”Jeg tror godt på, at coronavirus findes, der er jo flere varianter, det er ikke noget nyt. Men i dette tilfælde er virussen blevet våbengjort i en psykologisk propagandakrig med formålet at misbruge frygten for covid-19 til at gennemføre en global fascistisk og kommunistisk politik.”

Per Brændgaard, *Information*, 13.2.21

Årsager til ikke at lade sig vaccinere

Kvalitativ undersøgelse
September 2021

Epinion for Sundhedsstyrelsen

6 årsager til at **fravælge** vaccinen:

1. bekymring for egen sundhed primært angående vaccinenes bivirkninger
2. personlige risikoafvejninger for og imod
3. frygt baseret på myter og misinformation
4. praktiske barrierer
5. mistro over for autoriteter og myndigheder
6. konspiratoriske holdninger

Rapporten konkluderer, at de to mest dominerende forklaringer på vaccinefravalg under coronaen i Danmark bunder i borgernes afvejning af fordele og ulemper samt bekymringer om vaccinen.

Årsager til vaccinefravalg: Konspiratoriske holdninger

En mindre andel af de ikke-vaccinerede borgere giver udtryk for systemkritiske og konspiratoriske myter

”Der ligger noget større bag COVID-19 og vaccinerne”

For nogle borgere tager myterne ikke så meget afsæt i bekymringer for bivirkninger, men relaterer sig snarere til **større konspirationer og systemkritiske opfattelser**.

Disse borgere har ofte en **høj grad af mistillid til politikere, myndigheder og samfundet generelt**. De er af den opfattelse, at de personligt kender den ”rigtige” sandhed, mens ”alle de andre” inklusiv myndighederne er naive at tro på, at eksempelvis et udbrud af en virus er den faktiske årsag til den nuværende verdenssituation.

Konspirationerne kan tage forskellig karakter, men typisk tager de afsæt i en opfattelse af, at der **ligger noget større bag COVID-19 og således også vaccinerne**.

- Nogle mener, at vaccinerne er en del af et større **politisk spil**, hvor de udgør et virkemiddel til at indgyde frygt i befolkningen og **opnå og retfærdiggøre større kontrol**.
- Andre mener, at **medicinalindustrien opnår en økonomisk fortjeneste** ved at sælge vaccinerne, og derfor kan man også sætte spørgsmålstegn ved, hvorfor og hvordan sygdommen er opstået, og at så mange skal vaccineres igen og igen.
- Enkelte mener, at der er en **chip i vaccinerne**, som kan bruges til at overvåge befolkningen, gøre befolkningen til ”zombier”, eller medvirke at folk dør indenfor en kortere årrække.
- Enkelte mener, at **COVID-19 er udviklet i et laboratorium** og har været planlagt længe af en større elite – et fænomen, der kaldes ”the great reset” og udgør **et forsøg på at etablere en ny verdensorden**.

Lokaleksperterne bekræfter, at der florerer rygter og myter, der bevæger sig på/over grænsen til det konspiratoriske. De vurderer, at de dels kommer fra bevægelser som ‘Men In Black’, dels fra diverse sociale medier eller medier fra borgernes hjemlande. En af lokaleksperterne nævner ydermere, at en udbredt overbevisning er, at den vaccine, borgerne tilbydes i udsatte områder, er af en **ringere kvalitet end den, der tilbydes etniske danskere**.

Implikationer

Da de systemkritiske og konspiratoriske myter er så tæt forbundet med en høj mistillid til myndighederne, er der her et **lavt potentiale for flytbarhed blandt borgere**, der køber ind på denne årsagsforklaring.

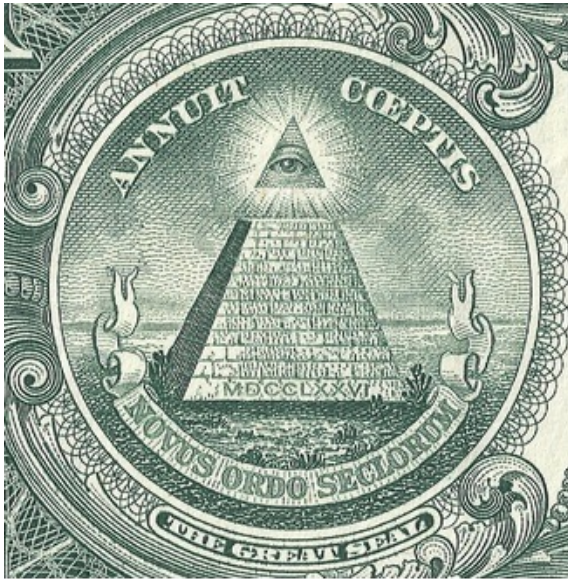
De lokale eksperter udtaler imidlertid god erfaring med at lokale aktører kan udbrede tryghed understøtte punkteringen af nogle af disse konspirationsteorier.

” Vi har nogle Corona-aktører. De har også delt flyers ud for at sprede budskabet om test, og senere også vaccinen, ved at snakke med folk i området. De har hjulpet med at skabe tryghed og afhjælpe nogle af de her konspirationsteorier, omkring vacciner, for konspirationsteorier, det er der (ekspert)

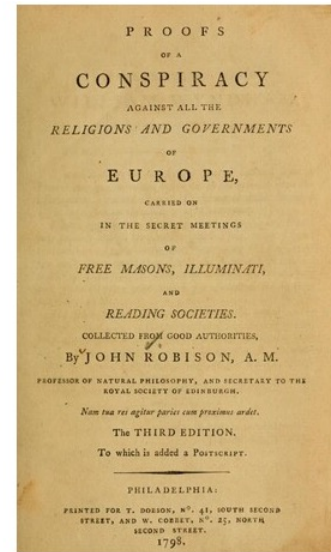
” Det er ikke en vaccine – det har været planlagt og organiseret længe. Det handler om ”The great reset”. Man ønsker at nedjustere verdens befolkning og gøre dem til zombier mere eller mindre. Det vil eliten gøre og de gamle familier. Det er også vores eget kongehus. Det ved jeg fra mund til mund og fra udenlandske medier (kvinde, 55 år, Århus)

” Der er noget mystisk bag sygdommen. Den kommer pludseligt – det er som om, det er planlagt. Jeg ved ikke hvem, men nogle vil gerne styre verden, hvilket gør, at mange mennesker dør. Det samme med statsministeren (kvinde, 21 år, Høje Taastrup)

Fra Illuminati til Great Reset - *New World Order* (NWO) - En gammel genre ...

Portræt af John Robison (1739-1805) malet af Henry Raeburn i 1798.
Henry Raeburn/University of Edinburgh, via

Forsiden af John Robisons *Proofs of a Conspiracy Against all the Religions and Governments of Europe*.

Hvad var Illuminati-broderskabet egentlig?

Adam Weishaupt (1748-1830), grundlæggeren af Illuminati. Portræt ved Gottfried Valentin Mansinger (1785-1858).

Den tyske professor i kirkeret Adam Weishaupt (1748-1830) grundlagde det såkaldte Illuminati-selskab i Bayern i 1776. Selskabet eksisterede i godt ti år i perioden 1776-1787. Illuminati var inspireret af ideerne bag frimureri. Frimurere eller frimurerordenen bruges i dag som en betegnelse for såkaldte *loger*, dvs. lukkede foreninger primært for mænd med særlige ritualer og moralkodekser for deres medlemmer. Blandt andet skal man bestå en hemmelig optagelsesprøve i form af et særligt indvielsesritual for at kunne blive medlem.

Pause

Forside

Om

Materialer

1. Ind i Konspirationsteorier

1.1. Konspirationer og konspirat...

◦ Fra historie til historier

◦ Orden, sandhed og sandsynl...

1.2. Hvorfor opstår der alternati...

2. Antivax

◦ 3. Illuminati og New World Order

◦ 4. Antisemitisme og jødekonspirati...

Til underviser 1

Konspirationsteorier og alternative historier

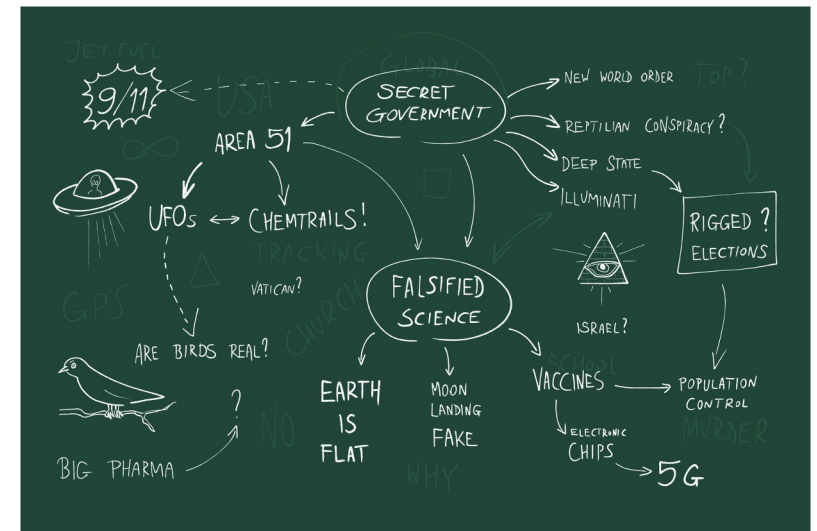
Konspirationstrier og alternative historier introducerer eleverne til, hvordan de kan analysere konspirationsteorier i historie, og skaber læringsbaner, så eleverne lærer at bruge centrale faglige begreber og tænkemåder kompetent.

konspirationsteorier.systeme.dk:

Opret dig som bruger på ibog.dk, adgang så længe du er logget ind og frem til udgivelsesdatoen

Metode: Fire væsentlige kendetegn ved en konspirationsteori

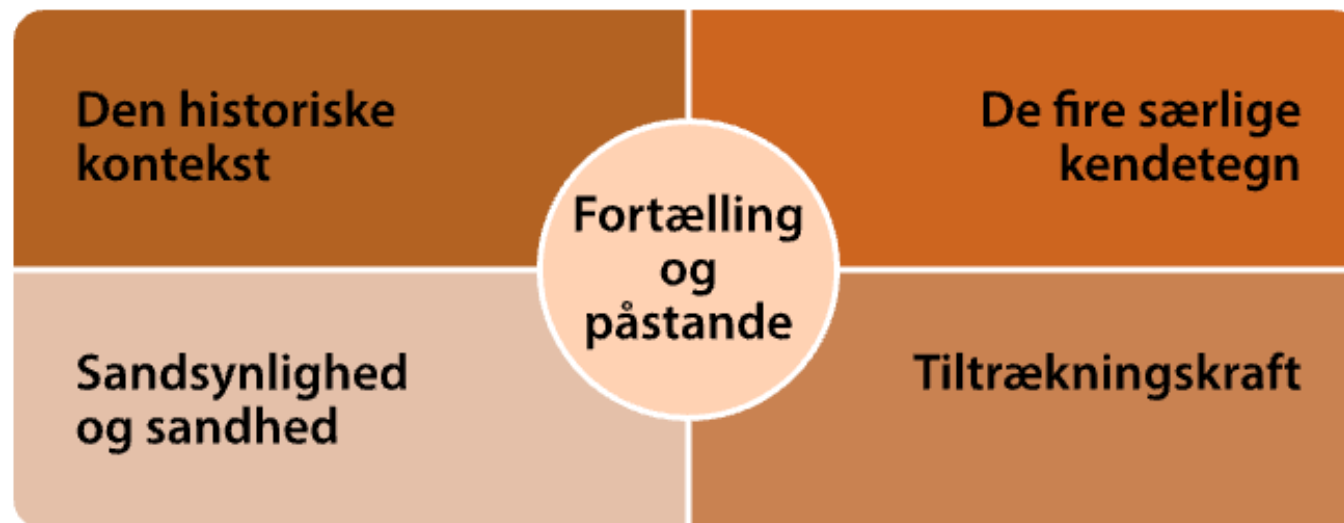
1. Konspirationsteorier bygger på en antagelse om, at der bag en bestemt hændelse eller et bestemt fænomen er **en skjult plan eller årsag**, som bevidst holdes hemmelig af nogle få personer eller organisationer.
2. I konspirationsteoriene antages det, at hændelsen indgår i **en større, ond plan**, som personer eller instanser er i gang med at udføre, og som vil få alvorlige konsekvenser for mange mennesker.
3. Konspirationsteorien afslører sammensværgelsen, samtidig med at den tilbyder en **alternativ** forklaring på hændelsen i forhold til andre historier, som kan komme fra myndighederne, forskerne, magthaverne eller medierne.
4. Konspirationsteorier indeholder ofte **en anklage**, fordi de er optaget af at udpege en ansvarlig fjende, der kan stilles til regnskab.

En analysemodel for konspirationsteorier

I dette kapitel er du stødt på beskrivelser af, hvad der kendetegner konspirationsteorier, og hvordan og hvorfor de opstår. Undervejs er der desuden blevet introduceret forskellige faglige greb, som kan bruges til at analysere en konspirationsteori. Vi vil nu slutte af med at vise, hvordan alle disse greb kan samles i den model for analyse af konspirationsteorier, der vil være kernen i denne bog.

Modellen udpeger forskellige områder, som det kan være fagligt givtigt at undersøge ved en konspirationsteori:

- **Fortælling og påstande:** Hvad er teoriens grundfortælling, og hvilke centrale påstande om fortidige begivenheder og forhold indeholder den?
- **Den historiske kontekst:** I hvilken historisk sammenhæng er den opstået, og hvordan har den udviklet sig og opnået udbredelse? Hvem står bag, hvem har interesse i dens udbredelse, og hvem har været modstanderen?
- **De fire særlige kendetegn:** Kan man genfinde kendetegnene (hemmeligholdelse, større, ond plan, alternativ forklaring og anklage) i teorien? Hvordan kommer de til udtryk?
- **Sandsynlighed og sandhed:** Hvor sandsynlige er teoriens forklaringer? Bygger den på mange antagelser, og hvordan kan disse antagelser efterprøves/sandsynliggøres? Hvor mange personer skal have været involveret og forholde sig tavse, for at teorien holder?
- **Tiltrækningskraft:** I hvilken udstrækning er teorien tiltrækkende og overbevisende? For hvem kan den være tiltrækkende, og hvem rammer den ikke? Hvorfor?

Hvis du vil vide mere om konspirationsteorier

- Barkun, Michael (2016): *Conspiracy Theories as Stigmatized Knowledge, Diogenes 1-7*, Sage Publications.
- Brockhoff, Peters & Thorup (2018): *Den skjulte sandhed. Konspirationsteorier, magt og konflikt*, Klim.
- Gordin, Michael (2021): *On the Fringe. Where Science Meets Pseudoscience*, Oxford University Press.
- Motta, M. et al.: Nyt studie giver bud på, hvorfor vaccinemodstandere tror, at de er bedre end eksperter, Videnskab.dk, 7.1.2019: <https://videnskab.dk/kultur-samfund/derfor-tror-vaccinemodstanderne-at-de-ved-bedre-end-eksperterne>
- West, Mick (2018): *Escaping the Rabbit Hole*, Skyhorse Publishing.
- Temanummer: Økonomi og politik: Magt og afmagt: Konspirationsteorier i Danmark og i udlandet, Årgang 97, nr. 2 (2024): <https://tidsskrift.dk/okonomi-og-politik/issue/view/11140>
- Sådan opstår konspirationsteorier under coronaen: <https://videnskab.dk/forskerzonen/kultur-samfund/konspirationsteorier-i-coronaens-tid-saadan-opstaar-de-og-derfor-er-de-et-problem>
- Er konspirationsteorier farlige: <https://www.cambridge.org/core/journals/spanish-journal-of-psychology/article/abs/are-conspiracy-theories-harmless/FA0A9D612CC82B02F91AAC2439B4A2FB>
- Crest Report: <https://crestresearch.ac.uk/resources/conspiracy-theories-douglas-full-report/>
- Om hvem der tror på konspirationsteorier : <https://www.jstor.org/stable/3791630?seq=1>
- Ida Aukens artikel på WEF hjemmeside: <https://medium.com/world-economic-forum/welcome-to-2030-i-own-nothing-have-no-privacy-and-life-has-never-been-better-ee2eed62f710>